

Стратегічна ініціатива «Карпатський Горизонт 2020» - обґрунтування доцільності розробки та реалізації окремої операційної програми ЄС для регіону Карпат у наступній фінансовій перспективі

(здійснено у рамках проекту «Карпатський Горизонт 2013 –
обговорення перспектив операційної програми ЄС для регіону Карпат»)

Незважаючи на існуючі в Європі дискусії щодо того, який вигляд повинна мати «Об'єднана Європа», прихильники різних підходів до даної проблеми є єдиними в одному – Європейська територіальна співпраця є швидким та недорогим способом ліквідації фізичних кордонів, інтегрування суспільства та зменшення існуючих стереотипів. Сьогодні Європа потребує співпраці як ніколи раніше, адже жодна європейська держава не здатна самотійно протистояти глобальній конкуренції та долати світові виклики. Саме на цих засадах базується стратегія «Європа 2020», запропонована Президентом Європейської Комісії Жозе Мануелем Баррозу. Стратегія пропонує об'єднати зусилля держав європейського континенту для забезпечення сталого розвитку Європи. Таким чином, і у наступній фінансовій перспективі Європейського Союзу, планування якої вже розпочалося, значна увага приділятиметься питанню територіальної співпраці задля забезпечення економічної, соціальної та територіальної інтеграції Європи.

Територія Східних Карпат є одним з найпривабливіших і найрізноманітніших географічних регіонів Центральної Європи. Її відмінною рисою є те, що її утворюють регіони з низьким, як у порівнянні з іншими регіонами своїх держав, так і у європейському масштабі, рівнем соціально-економічного розвитку. Величезний потенціал, який забезпечують людський капітал, природні багатства та культурна спадщина, все ж не використовується відповідним чином. Додатковим аспектом, який залежно від підходу може бути або перешкодою, або перевагою, є той факт, що регіон Східних Карпат розділений зовнішнім кордоном Європейського Союзу. У свою чергу, політичне значення партнерства з Україною для кожної з Карпатських держав має стратегічний вимір.

Важливим аспектом, пов'язаним з розвитком співпраці на території Східних Карпат, є функціонування відповідних, професійних структур співпраці. Єдиною до цього часу спробою створення таких надрегіональних структур була підтримана у 1993 році ініціатива створення Міжрегіональної Асоціації „Карпатський Єврорегіон”. Ця амбітна та випереджаюча час політична ініціатива, на жаль, не принесла жодних конкретних результатів. Найважливішими причинами цього є: політичний характер даного об'єднання, створення його „згори”, відсутність юридичної особи та формально юридичних структур співпраці, що робили б можливим співпрацю публічного, приватного та неурядового секторів, а також відсутність системної фінансової підтримки з боку ЄС.

Великі надії на розвиток карпатських територій ніс процес європейської інтеграції і пов'язані з цим сподівання на фінансове сприяння інвестицій та співпраці з бюджету Європейського Союзу. На жаль, можна підсумувати, що до цього часу сприяння для території Східних Карпат з точки зору розширення Європейського Союзу має незначний характер. Крім пілотних фінансових інструментів у передвступному періоді (PHARE CBC, TACIS CBC), а також першими операційними програмами, що реалізувалися в рамках Ініціативи Спільнот INTERREG IIIA 2004 – 2006 і Програм Добросусідства 2004 – 2006 не функціонувала жодна конкретна програма сприяння розвитку Східних Карпат не лише у інвестиційному плані, але також щодо сприяння багатосторонній міжлюдській та інституційній співпраці.

Зміни ситуації не приніс також період програмування 2007 – 2013. На території Східних Карпат функціонують „*de facto*” ідентичні з перспективою 2004 – 2006 фінансові інструменти. З-поміж основних з них можна виокремити наступні:

1. Програми транскордонного співробітництва 2007 - 2013 Європейського інструменту сусідства та партнерства: Польща – Білорусь – Україна; Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна; Румунія – Україна – Молдова.

2. Програми територіальної співпраці Європейського Союзу 2007 – 2013: Польща – Словаччина; Словаччина – Угорщина; Угорщина – Румунія.

3. Програми транснаціональної співпраці Європейського Союзу 2007 – 2013, а саме: Центральна Європа та Південно-Східна Європа.

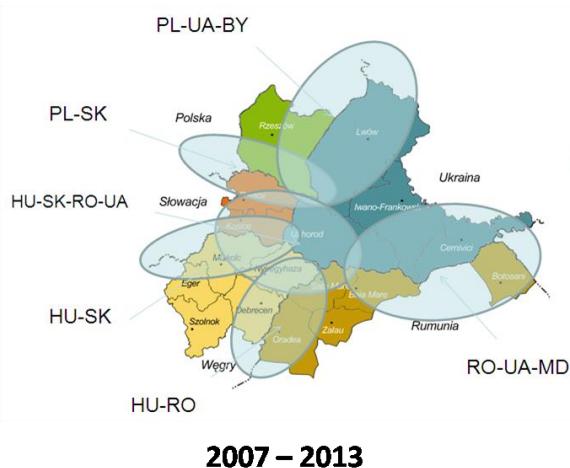
Слід зазначити, що в рамках ЄС на даний час реалізовується 13 програм, що відображають власне екосистемний підхід Європейської Комісії до вирішення проблем розвитку прикордонних територій, а саме: Альпійський простір, Атлантична територія, Регіон Балтійського моря, Кариби, Індійський океан, Мадейра – Азури – Канарські острови, Регіон Північного моря, Північно-Західна Європа, Північна периферія, Південно-Східна Європа, Південно-Західна Європа, Середземномор'я, Центральна Європа.

У рамках транскордонного регіону Карпат також існує рамковий документ, що визначає загальні цілі, які сприяють комплексному підходу до збереження природної та культурної спадщини Карпат. Це Конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат, підписана у травні 2003 року у м. Київ. Серед пріоритетних напрямків Карпатської конвенції є комплексний підхід до управління земельними ресурсами, збереження та стале використання біологічного та ландшафтного біорізноманіття, просторове планування, стале та комплексне управління водними та річковими басейнами, стале ведення сільського та лісового господарства, сталий транспорт та інфраструктура, сталий туризм, промисловість й енергетика, культурна спадщина та традиційні знання, екологічна оцінка, підвищення обізнаності, освіта та участь громадськості. Слід зазначити, що у конвенції значна увага надається й співпраці, метою якої повинно стати поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік та громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини в рамках Карпатського простору, який визначається як територія економічного, соціального та екологічного прогресу та сталого розвитку у серці Європи.

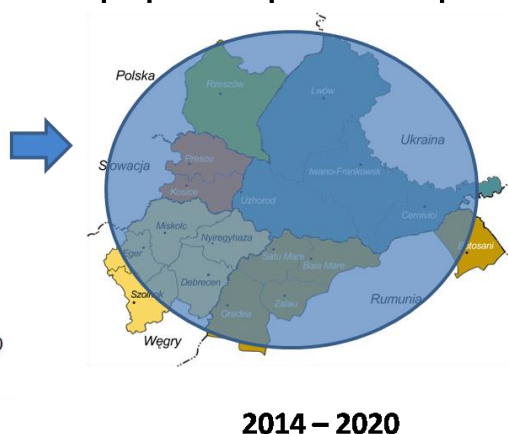
Очевидно, що під час планування наступної фінансової перспективи на реалізації ініціативи розробки окремої операційної програми ЄС для регіону Карпат доцільно буде формувати програмні пріоритети, опираючись на вказані вище напрямки, а також на стратегічні напрямки розвитку ЄС, на наступну фінансову перспективу, що стосуються Карпатського регіону, серед яких найважливішими є Дунайська стратегія та Східне Партнерство.

У зв'язку з викладеним, Національне Представництво України в Карпатському спільно із своїми польськими та словацькими партнерами ініціюють необхідність затвердження Європейською Комісією **окремої операційної програми Європейського Союзу для території Карпат на фінансову перспективу 2014 – 2020 років.**

Мета концепції Карпатський Горизонт 2013

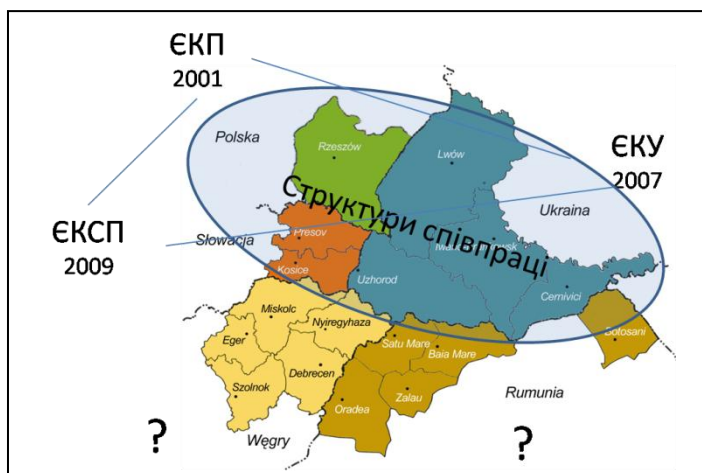

Програма “Карпатський простір”

Дана ініціатива знайшла підтримку серед членів Карпатського Єврорегіону, результатом чого стало прийняття рішення «**Про напрацювання окремої операційної «Карпатської програми» для її фінансування Європейським Союзом на фінансову перспективу 2014 – 2020 років**» на 39-му засіданні Ради МА «Карпатський Єврорегіон» (з особливою позицією угорської Національної сторони), а також **Резолюції 315 (2010) Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи «Сталий розвиток гірських регіонів та досвід Карпатських гір» та Рекомендації 296 (2010) з цього питання.**

Для реалізації ініціативи щодо розробки програми ЄС для регіону Карпат у першу чергу необхідні відповідні структури реалізації ініціативи. Протягом тривалого часу в рамках Карпатського Єврорегіону не було формальних національних структур співпраці. Їх утворення розпочалося у 2000 році створенням товариства «Єврорегіон Карпатський Польща», у 2007 році створено його прототип в Україні – Асоціацію органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати – Україна», яку у 2008 році Радою Карпатського Єврорегіону визнано Національним Представництвом України в Карпатському Єврорегіоні, у 2009 році – товариство «Єврорегіон Карпатський Словаччина - Північ».

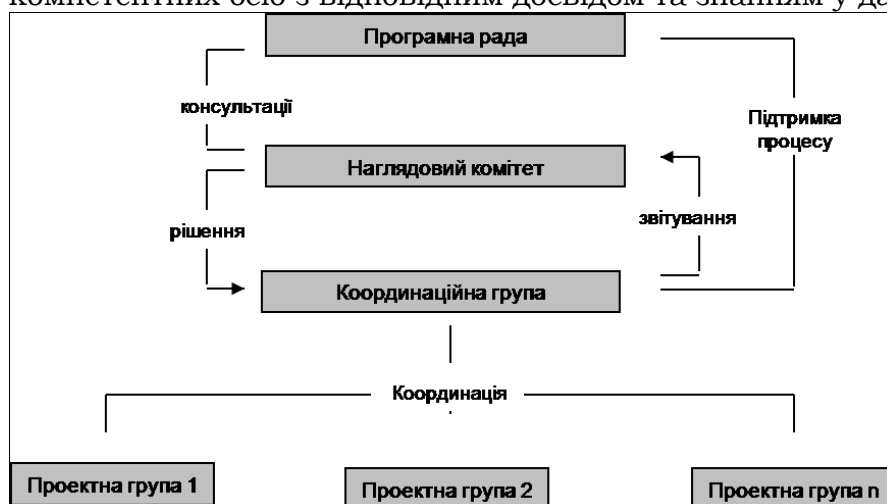

Таким чином створено своєрідний трикутник співпраці у Карпатському Єврорегіоні - Карпатський консорціум, який у подальшому повинен трансформуватися у Європейське угруповання територіальної співпраці для Карпатського регіону. Метою такої структурної реорганізації існуючих органів в рамках Карпатського Єврорегіону є пристосування до нових умов територіальної співпраці в Європі, викладених серед іншого у Розпорядженні 1082/2006 Європейського Парламенту та Ради від 5 липня 2006 року щодо Європейських угруповань територіальної співпраці, яке визначає, що власне такі угруповання повинні стати операторами коштів програм ЄС, призначених та територіальну співпрацю. Першим кроком до виконання зазначеної мети стало підписання 20 лютого 2009 року міжнародної угоди щодо створення "Карпатського Консорціуму" поміж Асоціацією органів місцевого самоврядування „Єврорегіон Карпати – Україна”, товариством „Єврорегіон Карпатський Польща” та товариством "Єврорегіон Карпатський Словаччина – Північ". Основною метою Карпатського Консорціуму є створення умов для соціально-економічного розвитку Карпат шляхом розбудови широкого партнерства суб'єктів публічного, приватного та неурядового секторів на локальному, регіональному та державному рівнях.

Для потреб реалізації ініціативи щодо напрацювання Карпатської програми необхідне також створення відповідних програмних структур. Пропонується створити такі органи: Програмна Рада, Наглядний Комітет та Координаційна (Проектна) Група. При необхідності створюватимуться додаткові Проектні групи для виконання конкретних завдань з чітко визначеними межами компетенції.

Кожний з органів виконує властиву йому роль та працюватиме на свій манер. **Програмна Рада** - колегіальний орган, що складатиметься в основному з політиків – осіб, що формуватимуть концепцію та сприятимуть своїм авторитетом та знаннями роботі Наглядного Комітету та Координаційної Групи. Пропонується, аби кожна з національних сторін запропонувала максимум 5 представників до Програмної Ради. **Наглядний Комітет** буде органом, що виконуватиме функцію прийняття рішень – визначатиме напрямки розвитку концепції, прийматиме важливі рішення, пов'язані з її реалізацією, реагуватиме на загрози, що виникатимуть та вирішуватиме проблеми. Члени Наглядного Комітету матимуть постійний контакт з Головою та членами Координаційної Групи. Вони постійно отримуватимуть інформацію про поступу у роботі над концепцією і реалізацією проекту. Подібно, як і у випадку з

Програмною Радою, до складу Наглядового Комітету сторони пропонують максимум по 5 представників. **Координаційна Група** складатиметься з експертів – осіб, безпосередньо відповідальних за реалізацію проекту. Слід забезпечити участь у Групі компетентних осіб з відповідним досвідом та знанням у даній царині діяльності.

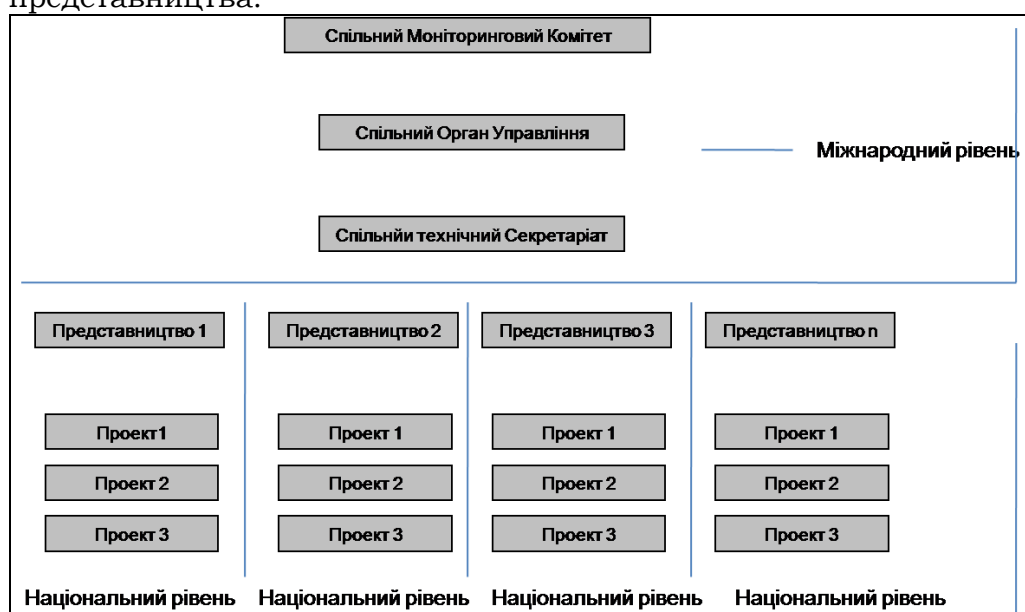

Схема 1. Конструкція та основоположні зв'язки між елементами структури реалізації концепції «Карпатський Горизонт 2013»

На підставі аналізу механізмів реалізації існуючих програм пропонується схема імплементації Карпатської програми. Для забезпечення виконання Програми пропонується організація наступних спільних структур:

- Спільний Моніторинговий Комітет,
- Спільний Орган Управління,
- Спільний Технічний Секретаріат.

Спільний Моніторинговий Комітет відповідає за якість та ефективність виконання Програми. Спільний Орган Управління несе відповідальність за виконання Програми відповідно до принципів раціонального управління фінансами, економності, результативності та ефективності, а також законності та правильності його діяльності. Спільний Технічний Секретаріат створюється з метою надання допомоги Спільному органу управління в поточному управлінні Програмою. З метою забезпечення відповідної реклами Програми та надання необхідної інформації потенційним заявникам та бенефіціарам, на території дії Програми будуть створені представництва.

Схема 2. Схема імплементації Карпатської програми (проект)

Для реалізації вказаної концепції кожна із зацікавлених сторін повинна проводити чітку політику задля того, щоб у процесі планування наступної перспективи ЄС було прийнято рішення щодо розробки Карпатської програми. У зв'язку з викладеним пропонується такий план дій для:

1. євро регіональних структур, що діють в рамках Карпат:

- 1.1. розбудувати ефективні структури співпраці;
- 1.2. створити механізми координації міжрегіонального партнерства;
- 1.3. підготувати спільну професійну стратегію розвитку транскордонного Карпатського регіону з використання коштів ЄС;
- 1.4. здійснювати промоцію ідеї Карпатської програми.

2. для національних органів влади:

- 2.1. у рамках поданих Європейській Комісії пропозицій щодо наступної фінансової перспективи ЄС подати пропозицію Карпатської програми.

Реалізація вказаної ініціативи дозволить підвищити ефективність діяльності Карпатського Єврорегіону, сформувати ефективні структури співпраці та партнерства задля сталого розвитку транскордонного регіону Карпат.